बजार अवलोकन २६
श्रावण[†] २०६७

निम्न संस्थाहरुद्वारा संयुक्त रुपमा प्रकाशित :
विश्व खाद्य कार्यक्रम– खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली
कृषि विभाग, कृषि व्यवसाय प्रवर्धन तथा बजार विकास
नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ –कृषि उद्यम केन्द्र
उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च

प्रमूख बुँदाहरु

- ***राष्ट्रिय रुपमा भएको खाद्यान्न मूल्य स्फीती उल्लेख्य चासोको विषय रहेको छ । नेपाल राष्ट बैंकको पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार मुख्य खाद्य वस्तुहरुको वार्षिक मूल्य बृद्धि दर १५ प्रतिशत भन्दा बढी छ ।***
- ***गत दुई महिना भर भारी मनसुनी वर्षाले ल्याएको पहिरोका कारण पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरु सम्म पुग्ने मुख्य आपूर्तिका सडक साथै अन्य वाटाहरु अवरुद्ध भएका थिए ।***

राष्ट्रिय रुपमा बजारको अवस्था

मूल्य

विश्व खाद्य कार्यक्रम र कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयद्वारा नियमित रुपमा अनुगमन गरिने बजारहरुमा श्रावण महिनामा राष्ट्रिय स्तरमा मोटा चामलको औसत मूल्य रु. ३४ प्रति किलो, गहुँको औसत मूल्य रु. ३४.६ प्रति किलो, मुसुरोको मूल्य रु. ११२.७३ प्रति किलो भएको पाइयो, तुलनात्मक रुपमा यस भन्दा अघिल्लो महिना उक्त खाद्य बस्तुहरुको भाउ क्रमश मोटा चामलको रु. ३३, गहुँको रु. ३४.१ र मुसुरोको रु. १०९ थियो । गत महिनाको तुलनामा आलुको औसत मूल्य २२.१ प्रति किलो बाट बढेर हाल २५.८ प्रति किलो भएको छ ।

पहिरोका कारण सडक अवरुद्ध हुनाले धेरै पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरुमा खाद्यान्न मूल्यमा तिव्र बृद्धि भएको छ ।

मुख्य उपभोक्ता बजारहरुमा गत दुई हप्ता देखि तरकारी तथा फलफुलको मूल्यमा उल्लेख्य बृद्धि भएको छ । यो खास गरी ढिलो र अपर्याप्त वर्षाका कारण बाली नोक्शानी भई आपूर्तिमा कमी आउनाका साथै मुख्य चाडपर्वहरुका कारण माग बढ्नाले भएको हो । काठमाडौंको बजारहरुमा गाजर, बन्दा र काउली जस्ता तरकारीहरुको थोक मूल्यमा ४०-८० प्रतिशतले बृद्धि भएको थियो छ खुद्रा मूल्यमा अझ यो भन्दा बढी बृद्धि भएको छ ।

उपभोक्ता मूल्य सुचकाङ्कको मापन अनुसार खाद्य बस्तुहरुको वर्षेनी हुने मुल्य बृद्धि जेठ महिनामा ११.३ प्रतिशत थियो भने असार महिनामा १५.४ प्रतिशतमा पुगेको थियो । यद्यपि वर्षेनी हुने खाद्यान्न मूल्य बृद्धि १० प्रतिशत भन्दा माथि कायम रहनु मुख्य चिन्ताको विषय रहेको छ ।

आपूर्ति

भारी मनसुनी वर्षाले नेपालभर पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरुको खाद्यान्न आपूर्तिमा उल्लेख्य रुपमा कमी ल्याएको छ । यो रिपोर्ट तयार गरिँदा सम्म तिब्बतबाट आपूर्ति हुने मुख्य सडक, अरनिको राजमार्ग बारम्बार आएको पहिरोका कारण अवरुद्ध भएको सुचना प्राप्त भएको छ । यसका साथै, आउँदा महिनाहरुमा मर्मत कार्य सञ्चालन हुने हुनाले कर्णाली राजमार्ग पनि बन्द रहने छ । भाद्र महिनामा धेरै कम मात्रामा व्यापारीक उडानहरु सञ्चालन भएका हुनाले कर्णालीको खाद्यान्न आपूर्ति विशेष प्रभावित भएको थियो । विश्व खाद्य कार्यक्रमका फिल्ड मनिटरहरुका अनुसार, बझाङ, दार्चुला, बाजुरा, जुम्ला, कालीकोट, हुम्ला, मुगु, रुकुम, मुस्ताङ, ओखलढुङ्गा, खोटाङ, संखुवासभा, भोजपुर र सोलुखुम्बुका बजारहरु खास गरी बढी प्रभावित भएका छन् ।

पर्वत, वाग्लुङ, पाँचथर, संखुवासभा, ओखलढुङ्गा, उदयपुर, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लाका बजारहरु भाद्र महिनामा राजनीतिक तथा यातायात बन्दका कारण १-३ दिन सम्म बन्द रहेका थिए ।

हालै देखा परेको राष्ट्रव्यापी पेट्रोल अभावका कारण धेरै क्षेत्रमा खाद्यान्न ढुवानीमा ढिलाई भएको रिपोर्ट छ । पश्चिमी नेपालमा पेट्रोल अभावको अवस्था सबै भन्दा नराम्रो भएको हुनाले यसले पहिरो तथा बाढी जस्ता यातायातका विद्यमान समस्या माथि अझ समस्या थपिदिएको छ ।

पुर्वानुमान

आउँदा दुई महिना भर प्राय मुख्य खाद्य वस्तुहरुको मूल्य निरन्तर बृद्धि भइरहेन अनुमान छ । चाडपर्वको समय भएकाले माग बढ्ने अनुमान छ, तर कार्तिक महिनामा मुख्य बाली धान नभिज्याए सम्म मुख्य खाद्य वस्तुहरुको आपूर्ति अवस्थामा भने सुधार आउने देखिदैन । यद्यपि, पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरुमा मकै बाली भिज्याइने हुनाले असोज महिनामा आएर यसले मानिसहरुलाई केही राहत प्रदान गर्नेछ ।

भारतबाट प्रचूर मात्रामा गहुँ आपूर्ति हुने हुनाले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गहुँको मूल्यमा भएको उल्लेख्य बृद्धिले नेपाललाई खासै प्रभाव नपार्ने अनुमान छ । भारत सरकारले आउँदा महिनाहरुमा सँचय गरेर राखेको अन्न भारी मात्रामा बेचबिखन गर्ने अनुमान छ, जसले गर्दा नेपालमा गहुँको मूल्यमा हल्का कमी ल्याउने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

उल्लेख्य मूल्य परिवर्तन (गत महिना)

मुख्य खाद्यवस्तुहरुको मूल्यमा भएको अत्यधिक बुद्धि			
जिल्ला/ खाद्यवस्तु	हालको मूल्य (ने रु/केजि ने रु/लि.)	**% परिवर्तन १ महिना**	**अवलोकन**
तरकारी मुख्य उपभोक्ता बजारहरु	-	४०-८० %	बाली नोक्शानी हुनाले आपूर्तिमा बाधा परेको साथै चाडपर्वमा माग बढेको

मूल्यमा परिवर्तन (१ महिना र १ वर्ष) **

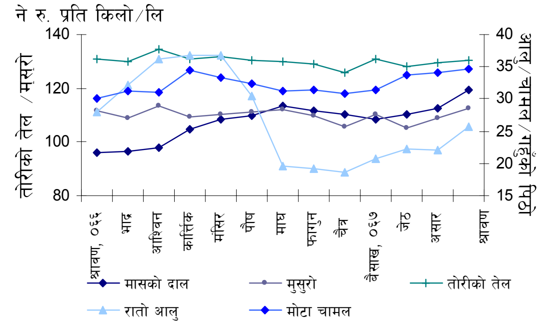

१२ महिनाको औसत मूल्य *

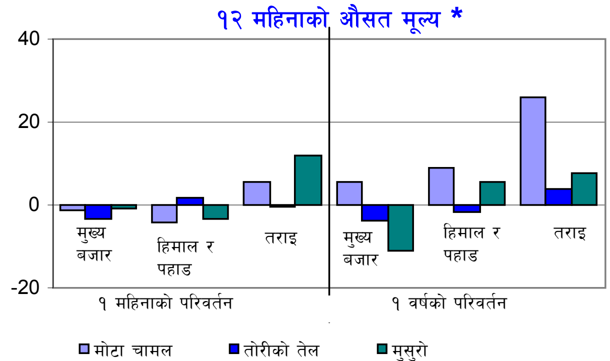

नेपालको खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि ताजा जानकारीकालागि खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली (NeKSAP) गुगल ग्रुपको विद्युतय ठेगाना http://groups.google.com/group/NeKSAP?hl=er मा हेर्न सकिनेछ ।

† मूल्यहरु श्रावण महिनाको मूल्य संग सम्बन्धित छ ।
* मूल्यहरु यस प्रतिवेदनको पछाडी पट्टी दिईएको बजारहरुबाट लिइएको हो । तर सडक नपुगेका हिमाली तथा पहाडी बजारहरु यसमा समावेश छैनन् ।
** मूल्य परिवर्तन यस प्रतिवेदनमा भएका सम्पूर्ण बजारहरुसंग सम्बन्धित छन् ।

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली
Nepal Khadhya Surakshya Anugaman Pranali (NeKSAP)
Nepal Food Security Monitoring System

बजार अवलोकन-२६ *विभिन्न बजारहरुमा प्रमुख खाद्य बस्तुहरुको खुद्रा मूल्य*

नेपालको खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि ताजा जानकारीकालागि खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली (NeKSAP) गुगल ग्रुपको विद्युतय ठेगाना
http://groups.google.com/group/NeKSAP?hl=er मा हेर्न सकिनेछ ।

बजार	मूख्य खाद्यवस्तुहरु	हालको मूल्य (नेरु/केजि नेरु/लि.)	मूल्यमा परिवर्तन (%)* १ महिना	३ महिना	१ वर्ष	औसत मासिक परिवर्तन १म	३म	१वर्ष
	मूख्य उपभोक्ता बजार							
काठमाडौं	मोटा चामल	३४.०	-२.९	१७.२	०.०	▼	►	▼
	गहुँको पिठो	३४.०	०.०	९.७	२५.९	►	►	►
	भटमासकोतेल	९५.०	०.०	-१८.८	९.२	▲	▲	▲
	कुखुराको मासु	२२७.०	२९.७	-५.४	-७.३	▼	▼	►
	तोरीको तेल	१००.०	-१६.७	-३२.०	-६.५	▲	▲	▲
	मास	११७.०	१.७	४८.१	१७.०	▼	▼	►
	मूसूरो	१००.०	-२.०	-१०.७	-६.५	▲	►	►
	रातो आलु	३०.०	०.०	१५.४	०.०	▲	▲	►
पोखरा	मोटा चामल	४०.०	०.०	१४.३	११.१	►	►	►
	गहुँको पिठो	३४.०	०.०	०.०	२१.४	►	►	▲
	भटमासकोतेल	११०.०	४.८	१५.८	-१५.४	▼	►	▼
	कुखुराको मासु	३४०.०	६.३	-५.६	१३.३	►	▲	▲
	तोरीको तेल	१४८.०	९.६	७.२	-१.३	►	►	►
	मास	१२०.०	-७.७	-४.०	२६.३	►	►	▲
	मूसूरो	१०५.०	०.०	५.०	-१६.०	►	►	►
	रातो आलु	२८.०	१२.०	१२.०	-२०.०	▲	▲	►
	क्षेत्रीय तराई बजार							
बिराटनगर	मोटा चामल	३५.०	९.४	२५.०	४५.८	▲	▲	▲
	गहुँको पिठो	३०.०	३.४	७.१	३६.४	►	►	►
	भटमासकोतेल	९५.०	५.६	३.३	०.०	►	►	►
	कुखुराको मासु	२८०.०	१२.९	७.७	७.७	▼	►	▼
	तोरीको तेल	११५.०	०.०	-४.२	-२.५	►	►	►
	मास	१२०.०	२२.४	३६.४	५०.०	►	▼	►
	मूसूरो	८०.०	-९.१	-१३.०	-२७.३	►	►	►
	रातो आलु	२३.६	-५.६	९६.७	२.६	▲	▲	▲
बिरगंज	मोटा चामल	४०.०	१७.६	३९.९	५१.५	►	►	►
	गहुँको पिठो	२७.०	-२६.२	३.८	८.९	►	►	►
	भटमासकोतेल	११०.०	-३६.८	१०.०	२७.९	►	►	►
	कुखुराको मासु	२६०.०	८.३	८.३	१८.२	▼	►	▼
	तोरीको तेल	१२२.०	१.७	१.७	१०.९	►	►	►
	मास	१००.०	०.०	०.०	३२.६	▲	▲	▲
	मूसूरो	१४२.०	३५.२	४२.०	४२.६	►	►	►
	रातो आलु	२०.०	०.०	४२.९	-२०.०	▲	▲	▲
नेपालगंज	मोटा चामल	२५.०	-१२.३	-१०.७	-३.८	►	►	►
	गहुँको पिठो	२८.०	-०.९	०.०	१६.७	▲	▲	▲
	भटमासकोतेल	९५.०	५.६	५.६	-१३.६	▼	►	▼
	कुखुराको मासु	२२०.०	०.०	०.०	-१०.९	►	►	►
	तोरीको तेल	११०.०	-४.३	-४.३	-१८.५	►	▲	►
	मास	१००.०	१४.९	१७.६	१९.०	▼	▼	▼
	मूसूरो	९०.०	५.९	५.९	-२५.०	▼	▼	▼
	रातो आलु	२०.०	५३.८	६६.७	-४.८	▼	▼	▼
धनगढी	मोटा चामल	३०.५	१.६	९.०	१७.२	►	►	►
	गहुँको पिठो	२६.०	०.०	-११.९	१०.६	▲	▲	▲
	भटमासकोतेल	१००.०	०.०	२७.२	-४.८	►	▲	►
	कुखुराको मासु	२५०.०	०.०	४.२	-९.१	▼	▲	▼
	तोरीको तेल	१२०.०	०.०	-१.२	-१.६	►	►	►
	मास	१६०.०	१०.३	१५.१	२९.०	►	►	►
	मूसूरो **	१००.०	०.०	०.०	३६.४	▲	▲	▲
	रातो आलु	३५.०	११८.८	७५.०	३४.६	▲	▲	▲

▲ सामान्य मूल्य परिवर्तन भन्दा मूल्य बढेको
► सामान्य मूल्य परिवर्तन
▼ सामान्य मूल्य परिवर्तन भन्दा मूल्य घटेको

यदि मूल्य परिवर्तन १ महिनामा ५% सम्म, ३ महिनामा १० % सम्म अथवा १ वर्षमा १५ % सम्म भएमा त्यसलाई सामान्य मानिन्छ ।

बजार	मूख्य खाद्यवस्तुहरु	हालको मूल्य (नेरु/केजि नेरु/लि.)	मूल्यमा परिवर्तन (%)* १ महिना	३ महिना	१ वर्ष	औसत मासिक परिवर्तन १म	३म	१वर्ष
भैरहवा	मोटा चामल	३१.०	१०.७	२४.०	१९.२	►	▲	►
	गहुँको पिठो	२७.०	८.०	८.०	८.०	►	►	►
	भटमासकोतेल	९०.०	-५.३	०.०	-१४.३	▲	►	►
	कुखुराको मासु	२००.०	०.०	०.०	०.०	►	►	►
	तोरीको तेल	१५०.०	०.०	०.०	३०.४	►	►	▲
	मास	१४५.०	३१.८	१५.१	३१.८	►	►	►
	मूसूरो	१२८.०	११.३	११.३	११.३	►	►	▲
	रातो आलु	१५.०	०.०	०.०	-३७.५	►	▲	▼
	सडकको पहुंच भएका हिमाली तथा पहाडी बजारहरु							
धनकुटा	मोटा चामल	३५.०	६.१	२५.०	३४.६	►	▲	▲
	गहुँको पिठो	३४.०	३.०	०.०	१७.२	►	►	►
	भटमासकोतेल	१००.०	०.०	०.०	-९.१	►	►	►
	कुखुराको मासु	३३०.०	०.०	-५.७	१०.०	►	►	►
	मास	१००.०	-४.८	०.०	११.१	►	►	▲
	मूसूरो	९५.०	-५.९	-५.०	-१३.६	►	►	►
	रातो आलु	३०.०	११.१	२०.०	-	▲	►	►
रोल्पा	मोटा चामल	३०.०	-२५.०	-१४.३	०.०	►	▲	▲
	गहुँको पिठो	४०.०	-२०.०	०.०	३३.३	►	▲	▲
	भटमासकोतेल	१२०.०	०.०	९.१	-७.७	►	►	►
	कुखुराको मासु	२८०.०	३.७	-२२.२	१६.७	►	▼	►
	मास	-	-	-	-	►	►	▲
	मूसूरो	११०.०	-४.३	-८.३	-८.३	►	►	►
	रातो आलु	३०.०	०.०	०.०	०.०	►	►	►
सांफेबगर	मोटा चामल	३५.०	१६.७	१६.७	१६.७	►	-	►
	गहुँको पिठो	३४.०	६.३	६.३	-३२.०	►	-	►
	भटमासकोतेल	-	-	-	-	-	-	-
	कुखुराको मासु	३३०.०	१०.०	३.१	१०.०	►	-	▲
	मास	१२०.०	०.०	०.०	२०.०	►	-	▲
	मूसूरो	१००.०	-१६.७	-१६.७	०.०	►	-	▲
	रातो आलु	४०.०	३३.३	३३.३	१४.३	►	-	▼
जुम्ला	मोटा चामल**	४५.०	०.०	०.०	-४.३	▼	►	►
	गहुँको पिठो	६०.०	०.०	०.०	२०.०	►	►	►
	भटमासकोतेल	१४०.०	०.०	१६.७	-६.७	▲	▲	►
	कुखुराको मासु	३२०.०	०.०	६.७	१४.३	▲	►	►
	मास	११०.०	०.०	०.०	१०.०	►	►	▲
	मूसूरो	१४०.०	७.७	७.७	२७.३	►	►	▲
	रातो आलु **	१२.०	०.०	-२०.०	-६०.०	▼	▼	▼
	सडकको पहुंच नभएका हिमाली तथा पहाडी बजारहरु							
हुम्ला	मोटा चामल *	४०.०	२.६	५.३	२५.०	►	►	-
	गहुँको पिठो	२२०.०	१०.०	-	-१५.४	▼	►	-
	भटमासकोतेल	२८०.०	-६.७	-६.७	-६.७	►	►	-
	सिमी	११०.०	१०.०	१०.०	६९.२	▲	►	-
	मुसुरो	-	-	-	-	-	-	-
	रातो आलु	३०.०	-१४.३	-४०.०	-४०.०	►	▼	-
डोल्पा	मोटा चामल	९०.०	०.०	०.०	१२.५	►	►	-
	गहुँको पिठो	११०.०	०.०	-८.३	१०.०	►	►	-
	भटमासकोतेल	२००.०	०.०	०.०	०.०	►	►	-
	सिमी	१५०.०	०.०	०.०	-१४.३	►	►	-
	मास	१७०.०	३०.८	०.०	१३.३	▼	▼	-
	मूसूरो	२००.०	०.०	०.०	०.०	►	►	-
	रातो आलु	४०.०	-२०.०	-२०.०	०.०	►	►	-
बाजुरा	मोटा चामल	३४.५	-३१.०	-९.२	-२३.३	▲	▲	-
	गहुँको पिठो	५०.०	११.१	८.७	११.१	►	▼	-
	सिमी	-	-	-	-	-	-	-
	मास	१४०.०	०.०	७.७	२७.३	▲	►	-
	मूसूरो	१४०.०	०.०	७.७	२७.३	▲	►	-
	रातो आलु	२५.०	२५.०	०.०	२५.०	▼	▼	-

*यो नेपाल खाद्य संस्थान द्वारा वितरीत चामलको मूल्य हो किनभने त्यहाँ अन्य खाद्यान्न सँचिती छैन ।

**यी खाद्य सामग्रीहरुको मे महिनाको मूल्य कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कृषि व्यवसाय प्रवर्धन तथा बजार विकास निर्देशनालयको तथ्याङ्कमा सच्चाई सोहि अनुसार हालको मूल्यमा तुलना गरि फरक प्रस्तुत गरिएको छ ।

यो बजार अवलोकन विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपालले कृषि व्यवसाय प्रवर्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ तथा उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्चको संयुक्त सहकार्यमा तयार पारीएको हो । यो मूल्य तथा बजारको बिकास क्रम बारेमा समयानुकुल सूचना र पूर्व जानकारी प्रदान गर्नकोलागि गरीएको पहल हो ।खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली द्वारा प्रकाशीत सम्पूर्ण सामाग्रीहरु NeKSAP को विद्युतिय ठेगाना http://groups.google.com/group/NeKSAP?hl=en मा हेर्न सकिनेछ अन्य जानकारीकोलागि सम्पर्क : खाद्य सुरक्षा अनुगमन तथा विश्लेषण इकाई, विश्व खाद्य कार्यक्रम, पाटन ढोका, ललितपुर, पो. ब. १०७, टेलिफोन : ५५४२६०७ –२४२–५

यो परियोजना युरोपियन युनियन अन्तर्गत खाद्य सहयोग कोषको सहयोगमा संचालित छ ।
यस बुलेटिनमा प्रकाशित विचारहरुले युरोपियन कमिसनको विचारहरुलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ भन्ने कुनै जरुरी छैन ।